

מה יבקו הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של כ"ק מרן הרבי האמרי חיים מו"צ זצוק"ל, הרה"ק רבי חיים מאיר בן הרה"ק רבי ישראל מו"צ בעל האהבת ישראל זצוק"ל, נלב"ע ביום ט' ניסן תשל"ב

סיפר הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס שליט"א מקורבו ונאמן ביתו של מרן האמרי חיים, שהרבי בעצמו סיפר לו, שבפסחית אביו הקדוש האהבת ישראל התפרץ האמרי חיים בעת הלילה ואמר: "טאטע, ווי האט פאסירט אז דו זאלסט גיין, און איך זאל נישט מיט גיין מיט דיר? ווער שמועסט איך זאל דיר אליין איבערלאזן?" [אב, איך זה קרה שאתה הולך ואני לא אתלווה אליך, ומה עוד שאני אשאיר אותך לבד?], כידוע שלא זזה ידו מתחת ידי אביו הקדוש.

ופעם שאל יהודי נכבד אחד את רבינו מתי נפטר אביו ה"אהבת ישראל". ענה לו רבינו: "אומרים שלפני כשלושים שנה, אבל אצלי זה כמו היום, הוא חסר לי בכל עת, אך אני משתדל להתקשר בו כדי שלא אביישו בהתנהגותי..."

פעם הגיע אל האמרי חיים צעיר שחזר בתשובה, ונתקף בדכאון רח"ל מפחד עונשי הגיהנום הצפויים לו, על מעשיו הרעים בעבר. עמד רבינו והצהיר באזניו באופן ברור ביותר שהוא מקבל על עצמו את כל העונשים במקומו, "ומעכשיו אתה נקי מכל חטא ומזומן לחיי העולם הבא", אמר לו הרבי. דיבורי הקדושים היו כמים קרים על נפש עייפה, ובאורח פלאי השפיעו בן רגע על החולה לטובה, ופניו לא היו לו עוד.

כשסיפרו את הדברים למחותיו האדמו"ר מסלונים בעל ה"נתיבות שלום זצוק"ל, אמר לאנשיו: "אל תחשבו שהרבי מו"צ זצוק"ל דיבר פה דיבורים בעלמא מן השפה ולחוץ, רק כדי להרגיע את המדוכא, הוא באמת התכוון לכך וקיבל על עצמו בפועל את עונשי הזולת! עד כדי כך מגיעה מסירות הנפש שלו למען יהודי אחר!". ובענין זה ידוע שאביו האהבת ישראל התבטא עליו בשעתו: "מה לא היה עושה חיים מאיר שלי למען יהודי!"...

הישועות הגדולות שאפשר לפעול השבוע בסיום מסכת פסחים

לאן אפשר להידרדר ללא לימוד תורה

השבוע למדנו בדף היומי (בדף ק"ב ע"א): "חמשה דברים צוה רבי עקיבא את רבי שמעון בן יוחי כשהיה תבוש בבית האסורין. אמר לו [רבי שמעון לרבי עקיבא]: רבי למדין תורה. אמר: איני מלמדך. אמר לו: אם אין אתה מלמדני, אני אומר ליוחי אבא ומוסרך למלכות. אמר לו: בני, יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק".

מרן הרבי הקדוש בעל השפע חיים מצאנו זצוק"ל אמר פעם בשיעור חומש רש"י, שלכאורה קשה להבין את דברי הגמרא, וכל הלומד מאמר זה עומד ומשתומם, וכי כך אומר תלמיד לרבו שימסרהו למלכות? איך העיז התנא הקדוש רבי שמעון לומר כך לרבו רבי עקיבא?

אלא הפירוש הוא כך-אמר הרבי זצוק"ל-ידוע שהאדם נולד פרא בטבעו, עם מידות מושחתות, ורק על ידי התורה הקדושה הוא מזכך ומשנה את טבעו לטוב. לכן אמר רבי שמעון לרבי עקיבא: דע לך שאם אין אתה מלמדני תורה, אני ארד חלילה מטה מטה עד שאגיע חלילה למצב כזה שאני אלך ואומר ליוחי אבא ומוסרך למלכות, כי כשאין תורה יורדים עד לדרגה הנמוכה ביותר.

כשסיים מרן השפע חיים את דבריו, התבטא ואמר: "דער וורט איז איינע פון מיינע בעסטע ווערטער" [וורט זה הוא אחד מהוורטים הכי טובים שלי]...

להכיר ולדעת את הכוחות הטמונים בך

בהכנת השיעור מצאתי וורט נורא בשם רבן של כל בני הגולה מרן ההייליגער חתם סופר זי"ע על פרשת השבוע [פרשת תצוה]: "ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאותי רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי".

אומר ההייליגער חתם סופר, כל אחד יש לו בתוכו כוחות וכשרונות שבאמצעותם הוא יכול לפעול גדולות ונצורות, הבעיה היא שלא כל אחד מנצל את היכולות והכוחות שלו, לפעמים צריך שיבוא משהו מבחוץ שיעזור אותו ויוציא את היכולות שלו מן הכוח אל הפועל, שיעזור לו לבטוח בכוחות שלו ולעזור אותו להשתמש בהם.

הכוח הטמון באדם הרי הוא דומה לגרגר הזרוע באדמה. אם יעדרו ויחרשו את האדמה ויזבלו אותה-אז הוא יצמח לתפארת, אך אם לא יעשו כלום, הרי הוא ירקב ולא יצא ממנו שום דבר.

על זה אמר הקב"ה למשה שיעזור את כל חכמי לב שידעו למצות את היכולות שלהם ולהשתמש בהם כדי להוציא את חכמתם מן הכח אל הפועל. וזה כוונת הפסוק "ואתה תדבר אל כל חכמי לב", מה תדבר איתם? תודיע להם "אשר מלאותי רוח חכמה", שידעו שהם מלאים ברוח חכמה, וממילא "ועשו את בגדי אהרן...", שאז ידעו להשתמש ביכולת שלהם.

אבי תנועת המוסר רבי ישראל סלנטר זצוק"ל היה אומר

שתלמיד שאינו מכיר בכוחותיו ואינו יודע עד כמה הוא מוכשר וחכם, הרי הוא דומה לבעל מלאכה שאינו מכיר את כלי העבודה שלו, ודאי שאי אפשר לו לעבוד ולהתקדם בצורה כזאת.

בענין זה ידוע הפירוש הנפלא על הפסוק "להודיע לבני האדם גבורותי", שלפי הפשט הפשוט הכוונה לגבורותיו של הקב"ה, אבל בסלונים אמרו שגבורותיו הכוונה לגבורותיו של האדם, לכוחותיו וליכולותיו, וזה הכוונה "להודיע לבני האדם גבורותי", היינו להודיע לאדם את הכוחות שלו, שידע ויכיר בהם, וכך יוכל לעלות מעלה מעלה ולהתקדם בדרכי עבודת ה'.

(מתוך הפתיחה לשיעור, י"א אדר, דף צד)

הכח העצום של סיום מסכת

לכבוד סיום מסכת פסחים שאנו זוכים השבוע לסיום בסייעתא דשמיא, נביא כאן סיפור נורא אודות סעודת סיום מסכת שמצוה לפרסם.

לפני עשרות שנים היה סיום מסכתא בבני ברק, והמגיד שיעור בהדרן בסיום נשא דברים חוצבי להבות אש ואמר כך: "מו"ר ורבותי! יעצט אים א צייט וואס מ'קען פוילן א ישיעה!" [עכשיו זה זמן שאפשר לפעול ישועות]. ובדבריו המשיך המגיד שיעור וסיפר על יהודי שהיה לא עליכם חשוך ילדים, ופעם בהזדמנות שמע ממרן גאון ישראל הבריסקער רב זצוק"ל שהתפילות שמתפללים בשעת סיום מסכתא מתקבלות אותו יהודי לא היה טיפש כלל, הוא המתין שמרן הבריסקער רב יסיים מסכת, ואז הוא הגיע אליו והזכיר את עצמו לישועה. רבינו היה שרוי בשמחה עצומה ובידך את היהודי מכל לבו, והיהודי נושע בבן זכר לאחר שנה.

המגיד שיעור בבני ברק סיים את דרשתו, והנה הוא שם לב שאברך אחד יושב בצד ומצחקק מהסיפור, כשהוא מפקפק על אמינותו. לאחר שהסתיים המעמד הוא נגש אל אותו אברך ואמר לו: "אני רוצה לבדוק איתך משהו. האם יש לך אחים או אחיות?". "לא!", עונה לו האברך, "אני בן יחיד". "וכמה שנים אחרי התחנה נולדת?", שואל אותו המגיד שיעור. "אחד עשרה וחצי שנים", עונה היהודי כשהוא מופתע על השאלות המוזרות.

"להוי ידוע לך", אומר לו המגיד שיעור, "כי אתה הוא אותו ילד שנולד על ידי הברכה של הבריסקער רב! לך תשאל את אביך אם הוא מכיר את הסיפור..."

להיזהר לא להפוך ל'לוקש'...

הרב הגאון החסיד רבי אפרים פישל שטיין שליט"א מבני ברק מביא בספרו וורט יקר ששמע מפי מרן הרבי הקדוש האמרי חיים מו"צ זצוק"ל [שיומא דהילולא שלו יחול השבוע. ראה במדור יומא דהילולא קדישא] על הדף היומי שלמדנו.

הגמרא אומרת (בדף ק"א ע"א): "כי הוינא בי מר כי הוה מקדש אמר לן טעימו מידי דילמא אדאזילית לאושפיא"

מיני מתיקה

הגמרא אומרת במסכת שבת (סוף דף ק"ח ע"ב ותחילת דף ק"ט ע"א): "וְאָמַר אֲבִי תִּיתִי לִי דָּכִי חֲזִינָא צוֹרְבָא מִדְּשָׁלִים מִסְכָּתָא עֲבִידָנָא יוֹמָא טָבָא לְרַבְנִי". אומר רש"י הקדוש (ד"ה עבידנא יומא טבא לרבנן): "לתלמידים, ראש ישיבה היה".

כשולמדים את הגמרא עולה התמיהה מאלה, למה לעשות יומא טבא לתלמידים, היה צריך לעשות לאותו תלמיד שסיים את המסכתא?

חשבתי בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא לפרש כדלהלן. שהאמורא הקדוש אביי עשה יומא טבא לתלמידים בודאי היתה זו סעודה בשרית מכובדת עם כל מה שמסביב, ועל ידי זה הוא גרם לתלמידים שגם הם ירצו לעשות סיום מסכתא, בבחינת קנאת סופרים תרבה חכמה, הוא ניצל את העיתוי של סיום מסכתא, לא רק לעודד את המסיים, אלא לגרום לעוד ועוד תלמידים, לתת להם חשק שגם הם יסיימו מסכתא. אם כך מובן מאוד למה אביי עשה את היומא טבא לרבנן.

עוד אפשר להוסיף בנושא, הרי המשנה אומרת במסכת תענית (דף ז' ע"א): "דאמר רבי חנינא, הרבה למדתי מרבתי ומחבירי יותר מרבתי, ומתלמידי יותר מכולן", אם כך הרב צריך שיהיה לו הכרת הטוב לתלמידיו, כי הרי בלי התלמידים הוא לא היה מגיע לכוזה בהירות במסכתא, ואם כך בודאי שמגיע להם יומא טבא לתלמידים. וזה מה שרש"י מדגיש "ראש ישיבה היה".

וסיים הרבי את דבריו הקדושים ואמר במתק לשונו: "ס'איז נישט קיין קונץ זיין פארמוח'ט ביי נשמת, א קונץ איז ביים עסן מ'זאל נישט ווערן א לאקש" [–זו אינה חכמה להיות שקוע במוחין ב'נשמת', החכמה היא בעת האוכל לדעת להיזהר שלא להפוך ל'לוקש'...]... (מתוך הפתיחה לשיעור, י"ח אדר, דף ק"א)

מתעקרא לכו שרגא ולא מקדש לכו בבית אכילה, ובקידושא דהכא לא נפקיתו דאין קידוש אלא במקום סעודה. וביאר הרבי הקדוש את דברי חז"ל בדרך רמו, שבזה שאדם מתלהב ומתקדש ביום השבת קודש זה עדיין לא מספיק, והעיקר הוא איך הוא מתנהג במשך ימי השבוע, בענייני אכילה ובענייני משא ומתן וכדו'. וכך ביאר הרבי האמרי חיים צוק"ל: "כי הוינא בי מר" כשהולכים בשבת קודש לרבי ומתלהבים אצלו בליל שבת ב"י-ה אכסוף", ב"י-ה רבון עלם" וכדו', "אמר לן טעימו מיד" נראה אם אתם יכולים גם לאכול, איך נראית אצלכם האכילה, אך הוא המשא ומתן אצלכם וכו' וכו', "דילמא אדאזליתו לאושפיזא" כשתצאו מהשבת, "מיעקרא לכו שרגא" יכבה הנר שהדלקתם בשבת קודש, כלומר ההתלהבות שהדלקתם בקרבכם תכבה, "ולא מקדש לכו בבית אכילה" לא תוכלו להתקדש כראוי בענייני אכילה, "ובקידושא דהכא לא נפקיתו" בזה שהתלהבתם כאן אין אתם יוצאים ידי חובתכם, זה עוד לא מספיק, כי העיקר הוא שישאר מאותה התלהבות למשך כל ימי השבוע, שהמשא ומתן יהא באמונה, שהאכילה תהא בכשרות כמו שצריך, ושלא יהיה בו שום נדנד איסור, "דאין קידוש אלא במקום סעודה" כלומר כי עיקר הקדושה והטהרה הרי הוא בענייני אכילה ובענייני משא ומתן באמונה.

לכבוד סיום מסכת פסחים ביום ט' ניסן הבעל"ט

הלימוד במסכת פסחים ובהלכות פסח בשלשים יום שלפני פסח – כהנא למחיית עמלק ולגאולת ישראל

הגמרא אומרת במסכת פסחים (דף ו' ע"א) "שואלין דורשין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום". והיינו שבשלשים יום אלה [המתחילים מיום הפורים, כמו שכתבו הפוסקים] הוא הזמן המתאים ללימוד הלכות פסח. ולכאורה יש להבין מה הענין דווקא בשלשים יום, ומדוע מתחילים דווקא בפורים? לכאורה היו צריכים לתקן שכל אחד יראה כמה זמן הוא צריך על מנת לגמור את ההלכות או את המסכת?

מסביר זאת הבני יששכר (במאמר חודש אדר) על פי דבריו הידועים של הגאון הקדוש רבי אברהם אזולאי בעל החסד לאברהם, שבכל שנה בשלשים יום לפני הפסח מוציא הקב"ה את נשמות עם ישראל משערי טומאה, בכל יום ויום חלק אחד, עד שבלי ל"ד ניסן, ליל בדיקת חמץ, עומד כל יהודי לגמרי מחוץ לשערי הטומאה, ובליל ט"ו בניסן, בליל הסדר הקדוש, הם בבחינת בני חורין ומתחילים להיכנס לשערי הקדושה.

ומוסיף הבני יששכר על זה, שהרי אנו מצוים בשלש מצוות על מחיית עמלק, במחשבה בדיבור ובמעשה, במחשבה לא תשכח, בדיבור זכור את אשר עשה לך וגו', ובמעשה תמחה את זכר עמלק. והענין הוא כי אנו צריכים למחות את כל שלש הצורות של עמלק, במחשבה, בדיבור ובמעשה. ושלש פעמים עמלק [240-] עולה סך הכל 720. והנה בשלשים יום ישנם 720 שעות (24x30), וזה רומז שבשלשים יום אלה הוא הזמן למחות את עמלק בשלש הצורות שלו.

והנה חג הפסח הוא בבחינת החסד, ובו מתעוררים חסדים על עם ישראל. ומדת החסד כולל בתוכו עשר ספירות [חסד שבחסד, גבורה שבחסד וכו'], ועשר פעמים חס"ד עולה 720, וזה רומז על כך שב-720 שעות אלה המתחילים בפורים, זמן התחלת מחיית עמלק, נשפע מדת החסד על ישראל שיזכו למחות את עמלק לגמרי [במחשבה בדיבור ובמעשה] ולהביא את הגאולה. ועל כן מובא בזוהר הקדוש שלעתיד לבוא תהיה מלחמת עמלק ומחייתו בערב פסח.

וממילא מובן היטב הטעם למה תיקנו חז"ל לדרוש בהלכות פסח דווקא מיום הפורים יום מחיית עמלק, עד יום הפסח.

וכמה מתאים הדבר שבדיקת בימים אלה מסיימים כל עם ישראל לומדי הדף היומי את מסכת פסחים, כהנא רוחנית לחג הפסח, וכהנא למחיית עמלק וגאולת עם ישראל על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

מקולמוסם של הקוראים

מכתב תורה שהתקבל במערכת בעילום שם

לכבוד ידידי הגאון הגדול רבי אברהם ישעיהו שליט"א

היות וזה עתה ראיתי דבר חידוש ואיני יודע מה לעשות עם זה, לכן הדבר הראשון חשבתי לשלוח לכם, אולי מעלת כבודו יודע פשט יותר טוב, ואולי נוכל לקבל את חוות דעתם של הלומדים החשובים קוראי העלון.

הנה זה לשון הרמב"ם ז"ל (הלכות שבת פרק ו' הלכה ט"ו): "וכל השומר את השבת כהלכתה ומכבדה ומעננה כפי כחו כבר מפורש בקבלה שכרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון לעולם הבא, שנאמר אז תתענג על ה' והרכבתך על במותי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דבר", עכ"ל.

ילמדנו רבינו, איך יתכן שיהיה שכר בעולם הזה יותר מהשכר בעולם הבא, הרי כל העולם הזה עם כל תענוגיו אינו שוה אפילו נקודה אחת של העולם הבא, שהרי העולם הבא הוא

מאוצרות המועדים

"בשם הרב ז"ל [הרה"ק רבי פנחס מקורין צוק"ל], שבת הגדול הוא תיקון להרהורי עבודה זרה, דכתיב (שמות יג, כב) משכו וקחו וגו', ופירש רש"י משכו ידיכם מעבודה זרה" (אמרי פנחס החדש, שער פרשיות ומועדים, קסב).

שלא בערך כלל לעולם הזה, ומה הפשט ברמב"ם? ועוד צריך ביאור מה הראיה מהפסוק שהביא הרמב"ם, היכן רואים בפסוק שהשכר בעוה"ז הוא יותר מהעוה"ב?

אני כשלעצמי חשבתי לומר כך, שכוונת הרמב"ם היא על השכר שכתוב בפסוק "אז תתענג על השם", מהו "אז"? אלא הכוונה "אז" בשעה שאתה שומר שבת ומעננה, כבר "אז" תתענג על ה', היינו כבר בעולם הזה בשעה שאתה שומר שבת כבר "אז" יהיה הבחינה של תתענג על ה', וזה הראיה מהפסוק. וא"כ בהכרח לומר שהמעלה של תתענג על השם בעולם הזה הוא יותר גדול מהמעלה של תתענג על השם בעוה"ב, שאם לא כן למה אמר הכתוב "אז" והרי יותר טוב שהשכר יהיה בעוה"ב ולא "אז", אלא מכאן למד הרמב"ם שבהכרח הענין של תתענג על השם בעוה"ז הוא יותר גדול מתתענג על השם בעוה"ב, ויתכן שהוא על דרך מה שכתוב באבות יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב.

אולם לאחר שאמרתי דבר זה לפני כמה תלמידי חכמים, אמרו לי שאין זה פשט נכון, וכוונת הרמב"ם "יתר על שכר העולם הבא" היינו בנוסף על שכר העולם הבא וכו'.

כתב בספר הקדוש אוהב ישראל [לפסח]: "...והנה בכל שנה ושנה מתעורר זה, יכול האדם לפי בחינתו ומדינתו להוציא את עצמו מתוך הקליפות. וזהו ענין בדיקת חמץ, היינו שכל אדם יבדוק עצמו מהמדות שיש לו, ואח"כ אם מצא אצלו איזה מדה רעה חי", יבער אותה מכל וכל על ידי התשובה שלימה שיקבל האדם על עצמו שלא לעשות עוד כזאת. וזהו בכל דור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, היינו שממש צריך האדם בעת הזאת שיצא ממצרים שהם הקליפות, ומן השמים יסייעוהו. וכן יהי רצון אמן".

נקודה למחשבה:

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661